

DISKRIMINERING AV MENN, FEDRE OG GUTTER I NORGE 2018

LIKESTILLINGSLOVEN DISKRIMINERER MENN

Likestillingsloven er ikke en kjønnsnøytral likestillingslov. Loven forskjellsbehandler menn og kvinner ved å favorisere kvinner fremfor menn.

I lovens formålsparagraf § 1 første ledd heter det riktignok at: «Menn og kvinner skal ha like muligheter.....». I formålsparagrafens annet ledd fraviker imidlertid loven likestillingsimperativet ved eksplisitt å favorisere kvinner: «Loven tar spesielt sikte på å bedre kvinners stilling». Lovens favorisering av kvinner (kvinnepresumsjon) foran menn har i 30 år vært selve grunnlaget for norsk likestillingspolitikk, og resultert i omfattende kjønnsdiskrimineringen av menn, fedre og gutter i dagens samfunn.

Ulike kvinnelige Likestillingsombud har også tolket Likestillingsloven slik at den ikke bare favoriserer kvinner på mannsdominerte områder, men også på kvinnedominerte områder. Dvs. at ønske/behovet for å ansette menn som det underrepresenterte kjønn for å bedre kjønnsbalansen på kvinnedominerte områder og yrker (likestilling) må vike, «da dette vil kunne svekke kvinners stilling i arbeidslivet» (jfr. Lex Stabell; Catch 22.)

Staten har opprettet et Likestillingsombudsembete for å føre tilsyn med at likestillingsloven følges opp i praksis. Denne stillingen har helt siden stillingen/embete ble opprettet for 40 år siden vært besatt av kvinner, selv om det har vært kvalifiserte mannlige kandidater. Likestillingsombudet har i samsvar med kvinneorganisasjonenes krav i forbindelse med ulike endringer i Likestillingsloven kjempet aktivt for å beholde lovens kvinnepresumsjon; (Jfr. Bukken og havresekken).

Kjønnsfordelingen i Likestillingslovens forvaltningsapparat gjenspeiler kvinnepresumsjonen i selve lovteksten og likestillingsforvaltningstradisjonen; Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) x %, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) x %, og Likestillingsombudets stab (LDO) x %. Ingen av disse sentrale forvaltningene på likestillingsområdet er kjent for å gå foran med et godt eksempel for resten av offentlig forvaltning med oppfordring til menn om å søke ledige stillinger for å bedre kjønnsbalansen i egne rekker.

MOR BESTEMMER OM FAR SKAL BLI FAR

Kvinner kan bli gravide, men ikke menn. Det er naturens lov og har ingenting med likestilling å gjøre. Men for å lage et barn, kreves det imidlertid (enn så lenge) både en kvinne og en mann. Dersom kvinnen ønsker å bære frem et barn som er unnfanget, kan hun det, uten samtykke fra barnets biologiske far, også til tross for at biologisk far ikke ønsker å bli far for dette barnet. Hun kan også bestemme om hun vil avslutte graviditeten før barnet blir født, selv om «barnets» far ønsker at hun skal bære frem barnet (hans).

FEDRE OG GUTTER DISKRIMINERES ETTER FØDSELEN

Alle barn har en far og en mor, men de er ikke likestilte som foreldre. Alle barn har rett til en far og en mor, men far har ikke samme rett til samvær med barnet som mor. Mor er sjef, og far bare forelder på mors nåde.

Mødre kan holde tilbake identiteten til det nyfødte barnets far for både far, barn (og det offentlige). Verken biologisk eller sosial far (eller barn og det offentlige) har juridisk krav på å få vite hvem som faktisk er biologisk far til barnet eller ikke, heller ikke ved DNA testing. Dersom mor ikke ønsker å oppgi barnets farsidentitet, har hun krav på at staten (NAV) trer inn som «far» og betaler

«fars/foreldrebidrag» til barnet fyller 16-18 år (sjekkes). Dersom mor nekter far å bo sammen med henne og barnet etter fødselen, og nekter far annet samvær med barnet, må ha han likevel betale fullt fars/foreldrebidrag.

Dersom mor peker ut en «uskyldig» mann som biologisk far for sitt barn, må han betale mor fars/foreldrebidrag til barnet fyller samme alder, selv om han nekter på farskapet. Dersom mor blir tatt i løgn om identiteten til biologisk far får det ingen negative konsekvenser for henne; hun blir verken straffet eller bøtelagt «av hensyn til barnet». Hun har i de fleste tilfelle tvert imot tjent på det. Barnet har i de fleste tilfelle tapt på det.

Det er forbudt å skamfere/omskjære friske jentebarn i Norge, men tillatt å skamfere/omskjære friske guttebarn, på samfunnets regning. I dyrevelferdsloven § 9 Medisinsk og kirurgisk behandling heter det: «*Det skal ikke gjøres operative inngrep eller fjernes kroppsdelar på dyr uten at det foreligger forsvarlig grunn ut i fra dyrets helse*». Dyr har faktisk bedre beskyttelse enn guttebarn...

DISKRIMINERINGEN AV GUTTER FORTSETTER I BARNEHAGEN OG SKOLEN

Både gutter og jenter trenger gode voksne rollemodeller av eget kjønn. I barnehagen og skolen er det langt flere jenter enn gutter som får dette.

Kjønnsbalansen i de fleste barnehager er gjennomsnittlig så stor som ca. 90 % kvinnelig personale mot 10 % mannlig personale Den store kvinnedominansen preger også innholdet og kulturen i barnehagene. Den dominerende kvinnekulturen i barnehagene er mer tilpasset jenter enn gutter, som må tilpasse seg jentekulturen på stedet. De første leveårene er meget viktige for barns forming og utvikling, og dette kan få konsekvenser for gutters utvikling senere i livet.

Kjønnsbalansen i barneskolen er gjennomsnittlig ca. 80 % kvinnelige lærere/personale mot 20 % mannlige lærere/personale. Mange skoler er helt uten mannlige lærere. Den store kvinnedominansen preger også undervisningen og kulturen i skolen, som er mer tilpasset jenter enn gutter. Gutter må på sin side tilpasse seg jente- og kvinnekulturen i skolen på en måte som kan svekke deres interesse for skolen og utdanning senere i livet. Gutter og jenter har etter skoleloven krav på «tilpasset opplæring i skolen». Det får jenter, men ikke gutter. I Opplæringslova § 1-3 Tilpassa læring og tidleg innsats står det: «*Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten*». Dette er ikke oppfylt når gutter i ungdomsskolen får dårligere karakter enn jenter i alle fag unntatt kroppsøving.

En forskrift til Likestillingsloven åpner for positiv særbehandling av menn på de to spesifikke områdene: «undervisning og omsorg for barn». Forskriften har i 20 år gitt barnehagestyrere, rektorer, ledere for oppvekstsentre og kommuner hjemmel for å oppfordre menn til å søke utdanning og ledige stillinger som pedagoger og lærere for å kunne bedre kjønnsbalansen i barnehager og skoler. Denne muligheten i all hovedsak blitt ignorert /sabotert av de kvinnelige barnehagestyrerne, rektorene, og oppvekstsjefene i kommunene (jfr. Lex Stabell). Det er brudd med likestillingslovens krav om offentlige virksomheters aktivitetsplikt for å arbeide for bedre likestilling.

FEDRE DISKRIMINERES AV FAMILIE- OG BARNEVERNET, NAV OG DOMSTOLENE

Mor behandles forskjellig fra far i systemet ved at mor betraktes som hovedforelder og far som nestforelder eller reserveforelder. Denne morspresumsjonen og farsdiskrimineringen viser seg i praksis på en rekke områder:

Mødre har i dag rett til fem ganger så lang lønnet/betalt omsorgspermisjon som far etter barnets fødsel. En forlengelse av fars permisjon utover lovens ti ukers øremerkete «pappapermisjon» er

avhengig av morens samtykke. Mor har selvstendig opptjeningsrett til sin permisjon, far ikke. Betalingen for hans permisjon er basert på morens opptjeningsrett. Dersom foreldrene går fra hverandre før permisjonen er tatt ut, vil mor i hht. siste lovforslag fra BLD også overta den ubrukte delen av «pappapermisjonen»

Etter samlivsbrudd blir mor foretrukket som bostedforelder av systemet. 68 % av barna boende hos mor, mens bare 8 % blir boende sammen med far. 24 % får delt bosted hos hhv mor og far. Dette gjelder uansett om foreldrene har delt likt foreldrepermisjonen og husarbeidet hjemme. Dersom mor har hovedomsorgen får ikke far automatisk tilgang på informasjon om barnet fra skole og barnehage. I visse tilfeller får han det heller ikke dersom han ber om det. Dersom far tar saken til retten for å få likedelt bosted og samværsrett med barnet, og får medhold i retten, blir barnet likevel i de fleste tilfeller boende hos mor «av hensyn til barnets beste; jfr. Barnevernet.»

Mødre som saboterer barnas avtalte samvær med far får ingen negative reaksjoner fra familie- og barnevernet, verken i form av bøter eller annet. Dersom far tar saken til retten for å få gjennomført avtalt samvær eller samvær fastsatt av retten, og får medhold, enten i norsk eller internasjonal rett, blir barnet likevel i de fleste tilfeller boende hos mor «av hensyn til barnets beste; jfr. Barnevernet».

Selv barn som bor hos mødre som viser svakere omsorgsevne pga. rus og/eller psykiske problemer o.lign. enn barnets far blir som regel boende hjemme hos mor i stedet for far «av hensyn til barnets beste», jfr. Barnevernets behandling i f.eks. Kristoffer og Breivik-saken m.fl.

MENN BLIR DISKRIMINERT VED UNIVERSITETER OG HØYSKOLER

Andelen kvinnelige studenter har de siste 25 år vært høyere enn andelen mannlige studenter. Det er i dag nesten dobbelt så mange kvinnelige studenter som mannlige ved norske universiteter og høyskoler. Det er delvis en følge av en systematisk favorisering av unge kvinner foran menn ved en rekke studieopptak, og er ifølge tidligere forskningsminister Thora Aasland et resultat av «en villet utvikling».

Kvinnelige studenter nyter godt av i alt hele ca. 130 ulike stimuleringsordninger for å øke rekrutteringen av kvinner til tradisjonelt mannsdominerte studieretninger (Real- og ingeniørfag). Det er bare etablert ca. 5 stimuleringsordninger for å øker rekrutteringen av menn til kvinnedominerte studieretninger, som utgjør det store flertallet studier. Mens et simpelt flertall mannlige studenter utløser aktive stimulerings tiltak for kvinner, kreves det et kvinneflertall på hele 80 % for å kunne utløse aktive stimulerings tiltak for menn. Likestillingsutvalget gikk i 2012 inn for innføring av like kjønnspoeng/stimulanser for begge kjønn ved underrepresentasjon for å bedre kjønnsbalansen i høyere utdanning. Forslagene ble ikke tatt til følge.

Den største kvinnedominansen på universitetene finnes i kjønns- og likestillingsforskning og undervisning. Ved Senter for tverrfaglig kjønnsforskning (STK) ved UiO er kvinnedominansen på hele 90 %, uten at det utløser spesielle stimulerings tiltak for å rekruttere flere mannlige studenter/forskere/ansatte. En slik passiv holdning til likestilling og kjønnsbalanse ved landets største «kompetansesenter» for likestilling viser en alvorlig mangel på respekt for likestilling og likeverd, egnet til å svekke senterets vitenskapelige troverdighet og omdømme.

MENN BLIR DISKRIMINERT I OFFENTLIG SEKTOR

Offentlig sektor er kvinnedominert, med en kvinneandel på over 70 %, både blant ansatte og ledere. Stat og kommune har sviktet sin aktivitetsplikt etter Likestillingsloven til å arbeide for bedre likestilling og kjønnsbalanse.

Kvinnedominansen er særlig stor i de kjønns-sensitive yrkene og tjenestene: Familievern, barnevern og helse. Kvinnedominansen her er nå kommet opp i nærmere 80 %. Det offentlige har vært forbausende passiv til denne sterke kjønnsbalansen, og det har av ulike/ukjente grunner ikke vært iverksatt omfattende programmer eller effektive tiltak for å rekruttere flere menn i den offentlige sosial- og sektoren (jfr. Lex Stabell).

Staten har i sin begrunnelse for å kvotere flere kvinner inn mannsdominerte i selskaper og arbeidsplasser lagt vekt på at: «Gode resultater oppnås best ved å anvende både kvinner og menns kunnskaper, erfaringer, egenskaper og verdier». Det er forbausende at ikke staten legger samme vekt på både menn og kvinners kunnskaper, erfaring, egenskaper og verdier også i kvinnedominerte selskaper og etater.

MENN BLIR DISKRIMINERT I HELSESYSTEMET

Helsesystemet er kvinnedominert, både blant ansatte og i helsefokus. Menn er en uprioritert pasientgruppe.

Kvinner lever i gjennomsnitt fire år lenger enn menn. Likevel er det fra statens side mer fokus på kvinnelige enn mannlige helseutfordringer. Det er i denne sammenheng lagt frem to store utredninger/stortingsmeldinger om kvinners helse, og ingen om menns helse. Flere menn dør av prostatakreft enn kvinner dør av brystkreft. Likevel har staten bare iverksatt regelmessig kreft-«screening» av alle kvinner i landet, men ingen tilsvarende for menn.

Over dobbelt så mange unge menn som kvinner enn begår selvmord hvert år, og flere unge menn enn unge kvinner blir erklært arbeidsudyktige på grunn av psykiske problemer, og uføretrygdet. Likevel bruker helsevesenet flere ressurser på unge kvinners psykiske helse enn på unge menns. Dette kan delvis ha sammenheng med den store kvinnedominansen blant ansatte og ledere i helsevesenet. Likevel er det ikke iverksatt et statlig stimuleringsprogram for å rekruttere flere mannlige studenter til yrker/fag i helsesektoren. (Lex Stabell?)

MENN BLIR DISKRIMINERT I PARTISYSTEMENE

Den nasjonale familie- og likestillingspolitikken blir utformet og vedtatt i de politiske partiene før vedtak i stortinget. Flertallet av Stortingets medlemmer har helt til d.d. bestått av menn. Hvordan har mannlige flertall i løpet av de siste 30 år kunnet godta/vedta kjønnsdiskriminering av menn i statlig lovgivning og forvaltning?

Syv av åtte partier på Stortinget har etablert egne partiorganer for kvinner, ingen for menn. Kvinnepartiene/-nettverkene i de ulike partier er representert i de fleste partiers styrende organer. Kvinnepartiene/-nettverkene har som hovedoppgave å forberede, sikre behandling, og føre tilsyn med partiets familie-, kjønns- og likestillingspolitikk. Og det gjør de. Lederen av de større partienes partiets kvinneorganisasjon et sikret nominasjon til stortinget og ministerpost i regjeringen, dersom partiet vinner valget, som regel Barne-, familie- og likestillingsminister.

Mannlige politikere som stiller seg skeptisk til diskrimineringen av menn i eget parti og eget partiprogram risikerer enten ikke å bli valgt, eller gjenvalgt. Kvinnene utgjør et økende flertall i flere partier, både blant medlemmer, velgerne og i styrende organer. Likevel opprettholder partiet særrepresentasjonen av kvinner i tillegg. Resultatet er at kvinner i flere partier faktisk er overrepresentert i forhold til menn.

MENN BLIR DISKRIMINERT I MEDIA

Media forskjellsbehandler menn og kvinner. Likestillings- og kjønnsfokus i media er i dag sterkt preget av gynosenstrisme; dvs. særlig fokus på kvinners kvaliteter og utfordringer.

Media er mer kritisk til menn enn til kvinner, og forsterker i sin behandling av kjønnene inntrykket av kvinner som det gode kjønn og menn som det dårlige. I sin jakt på kvinnelige lesere prøver dagspressen i valg av stoff og vinkling å etterligne kvinne- og moteblader. Resultatet er at de samtidig mister mannlige lesere, uten at det synes å bekymre redaktørene. En mulig årsak til dette er at avisreklamen i hovedsak henvender seg til den sterkeste kjøper-/kundegruppen, som er kvinner. En annen mulig årsak er medias frykt for å være politisk ukorrekte i den grad at media svikter sitt samfunnsoppdrag som formidlere av etterrettelig og balansert informasjon og debatt.

Kjønnene behandles også forskjellig i rikskanalenene NRK og TV2. Et eksempel er NRK's Ekkoredaksjon består av et stort flertall kvinner, noe som også gjenspeiles i programmets valg av tema og vinkling. Et annet eksempel er kanalenes barne-TV programmer, som i mange år har hatt en sterk tendens til å latterliggjøre menn og idolisere kvinner og jenter. Til og med sportssendingene er dominert av kvinnelige programledere.

MENN BLIR DISKRIMINERT I LIKESTILLINGSAPPARATET

KONKLUSJON

Diskrimineringen av menn er faktisk hjemlet i Likestillingslovens formålsparagraf § 1, som eksplisitt favoriserer kvinner fremfor menn. Likestillingslovens er derfor ikke en likestillingslov, men en mannsdiskriminerende forskjellslov. Lovens mannsdiskriminering har de siste 20 år vært det politiske og forvaltningsmessige grunnlaget for den urettferdige behandlingen som menn, fedre og gutter opplever på ulike områder i dag. Mannsdiskrimineringen etter Likestillingsloven er også blitt forsterket av morspresumsjonen i barne-, og familie- og omsorgssektoren og domstolene. Dette har gitt uheldige signaler til alle relevante deler av samfunnet, og særlig offentlig sektor. En rettferdig likeverdig behandling av de to kjønn kan bare oppnås ved at Likestillingsloven gjøres kjønnsnøytral, og at morspresumsjonen oppheves og erstattes med en likebehandling av mødre og fedre.

Notatet er basert på et innlegg holdt på International Conference on Men's Issues, London 2016 av Guttorm Grundt, nestleder i MannsForum; «Gender discrimination of men, fathers and boys in Norway. And how we fight it».

MannsForum notat 12.08.2016/rev 28.3.2018./GG